

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr. K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. E. T. v. d. Born, Helpman (Gron.); Dr. C. Bouma, 's-Gravenhage; Ir. B. ter Brugge, Almelo; Dr. K. J. Cremer, Zevenhoven; Dr. R. J. Dam, Kampen; Dr. D. van Dijk, Groningen; Dr. K. Fernhout, Baarn; Dr. W. H. Gispens, Delft; Dr. J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr. J. van Herksen, Ermelo; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; A. Janse, Biggekerke; Dr. P. Jasperse, Leiden; Dr. G. Keizer, De Steeg; Dr. B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr. E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr. C. Lindeboom, Amsterdam; Dr. J. v. d. Linden, Tzum; Dr. S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs. Joh. Luijkemaar Francken, Rotterdam; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr. A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; Dr. J. C. Rullmann, Wassenaar; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr. G. K. Schoop, 's-Gravenhage; Dr. R. Schippers, Wanswerd; Dr. J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs. H. Smitskamp, 's-Gravenhage; D. Stroom, Bussum; J. Strikwerda, Dokkum; Prof. Dr. C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr. J. Thijs, Zwolle; Dr. C. Veenhof, Harkstede; Dr. J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr. M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr. F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Franeker; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr. K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 250 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 750 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Evenwicht of Waarheid? II. — Uit de Schrift: Christus en de nood van het natuurlijke leven. (Joh. 2:3 en 4). — Kerkelijk Leven: „Verbond” — grondwettig woord voor „alle vleesch”. II. Interpretatie van Belydenisschriften. — Literatuur en Kunst: „Strooschippers” van J. K. van Eerbeek. II. (Slot). — Het Boek v. d. Week: „Christus' Antwoord op het Communisme”. — Zending en Evangelisatie: Abyssinië en de Zending. — Perschoonw. — Correspondentie van de Redactie. — Boekbespreking. — Kerknieuws enz.

HOOFDARTIKEL

Evenwicht of Waarheid? *)

II.

De eigenlijke wortelzonde van gansch het menschenleven, dat niet buigt voor de Openbaring Gods is de vergoddelijking van de menselijke persoonlijkheid. Die menselijke persoonlijkheid emancipeert zich in haar zedelijke functies uit de afhankelijkheidsverhouding van den God der Openbaring en wil nu zelf welten stellen, zelf heerschen over wereld en leven. *)

Die idee van de soevereine persoonlijkheid heeft zich nu ook laten gelden in Christelijke kringen. Natuurlijk „christelijk” gekleurd. Men sprak van „christelijke persoonlijkheid”. En het heidensch ideaal van de „schöne Seele”, de onbewogen, genietende heerscher over het leven werd omgevormd tot de „harmonische christelijke persoonlijkheid”, waarin diep verborgen een religieus „ik” een persoonlijkheidskern, of hoe men dat souvereiniteit van binnen ook noemen mag, zetelde.

Ge vindt die opvatting van den gechristianiseerden mensch-soverein gepropageerd door christelijke cursussen ter vorming van de persoonlijkheid! Maar ze is niet minder werkelijk in monnikenvroomheid, die het „ik” wil kruisigen. Als men dat „ik” kruisigen mag en kan, dan doet men het toch zelf, dan heeft men er zelf de macht toe en de eer van.

Ook in andere gestalte vindt men dezen hoogmoed. Ze is er bij den man, die alleen maar zoekt de vervulling van zijn religieuze behoeften. De man, wiens eenige ideaal is zich hier op aarde van een soort toegangsbewijs voor den hemel te verzekeren. De man, die naar de kerk gaat in afwachting, of het den spreker op den preekstoel gelukken zal hem dezen keer wat stichtelijkheid te bezorgen.

Ja, zooals Dr. de Graaf van Amsterdam onlangs met klem betoogde **), deze zelfvergoddelijking schuift dikwijls angstig ernstig achter schijnvroomheid, die zegt volkomen te gelooven, dat Jezus de Verlosser is der wereld en de Verzoener der zonden, maar toch altoos blijft wantrouwen of Hij dat nu ook voor ons is. In den grond handhaaft men dan toch zichzelf. Men wil niet overwonnen worden door de waarheid Gods. God moet komen zooals de mensch dat wil. Hij moet de eigen verzekerdheden, gewonnen uit eigen leven, nog wat versterken, in plaats dat men radicaal afziet van zichzelf en volkomen gaat rusten in de zekerheden des Heeren en zich neer laat zinken op den rotsgrond der Waarheid, d.i. de betrouwbaarheid Gods.

Een dergelijke religieuze zelfhandhaving vindt nu op aarde ook een zekere gemeenschap, een

zekere sociaal leven. Zoo'n individu is er nu eenmaal niet alleen. Ook de bijbel, zoo merkt men, spreekt daarvan. En nu komt de moeite om met dat gemeenschapsleven in de zuivere verhouding te komen, daaraan tot op zekere hoogte deel te nemen.

Eigenlijk strookt een gemeenschapsleven niet met deze geesteshouding, dan voorzover het een middel is om dien zelfdienst, die religieuze zelfcultuur tot hoogere intensiteit te brengen. Men kan elkaar een handje helpen in de bereiking van wat men alleen voor zichzelf zoekt. En zie, zoo ontstaan religieuze gemeenschappen. De saambindingsfactor is dan: onderlinge sympathie, eenheid van idealen, zielenverwantschap, gelijke geestelijke ligging, een bepaalde beschavingsgraad, een zekere religieuze aanleg. En men beleeft dit gemeenschapsleven in gezelschappen, clubs, groepen, soirées, meetings, congressen en conferenties.

En zoo zien we een evenwichtstoestand groeien. O, wat is men sociaal, wat zoekt men de gemeenschap. Natuurlijk: men heeft vóór alles eerbied voor de „religieuze persoonlijkheid”. Wat heerlijk als die zich zoo schoon ontplooit. Maar het gemeenschapsleven verliest men niet uit het oog! Verre vandaar. En dan wordt er ernstig geredeneerd over het probleem van de spanning — zooals men dat noemt — de spanning van individu en gemeenschap, van persoonlijk en sociaal leven. Maar men heeft de oplossing gevonden. Individu EN gemeenschap moet het zijn. Religieus individu EN religieuze gemeenschap. De gemeenschap, dienend de ontplooiing van het individu. Het individu minzaam arbeidend in de gemeenschap.

Als we den bijbel lezen, vinden we niets van een dergelijke problematiek. Daar gaat het niet over individu (die kent de bijbel niet eens) en gemeenschap. De bijbel weet niet van religieuze zelfcultuur en religieuze persoonlijkheid en heelemaal niet van sympathie en dergelijke als saambindingsmiddelen. Alle zelfhandhaving en zelfontplooiing zoeken we daar tevergeefs.

We lezen van Jezus Christus, die de Zijnen door Zijn Geest maakt tot één lichaam, Zijn heilige kerk, die tempel is van den Heiligen Geest! ***) Die kerk is de ware, de volstrekt eenige gemeenschap, n.l. die der heiligen. En in die kerk bloeit nu de waarachtige gemeenschap. De eerste christengemeente volhardde daarin. En dat woord „gemeenschap” is zwaar geladen. *) Wat het aanwijst, is van radicaal andere structuur dan wat in het natuurlijke menschenleven wordt gevonden. Die gemeenschap is vóór alles gemeenschap aan Christus, aan Zijn Geest, Zijn lijden, Zijn bloed, Zijn leven. In alle aardse gemeenschap loopen de draden der gemeenschap in horizontale richting van hart tot hart. Maar in deze Geestelijke gemeenschap loopen die verticaal van menschenharten naar Jezus Christus. En in Christus zien, vinden alle leden elkaar. Alleen Hem dienen ze. Hem dienen ze óók in de broeders. Zijn rechten en bevoegdheden over zichzelf en de verhoudingen onderling erkennen ze. Nooit handhaven ze zichzelf, als ze gehoorzaam zijn, maar alleen „recht van God in eigen leven en in dat van anderen. Calvijn liet zichzelf trappen, maar bij de handhaving van Gods recht trotseerde hij, ook in eigen ambtsbediening, den dood. Heel het probleem van individu en gemeenschap vervalt hier radicaal. Hij is alles. Hij alleen en Zijn recht en koninkrijk. *)

Wie eenmaal oog kreeg voor die wonderlijke gemeenschap des Geestes, die er alleen is in de kerk,

die ziet het armzalige, skeletachtige, puur wereldsche van iedere imitatie daarvan. 't Is dan alles gecamoufleerde zelfzucht. De gemeenschap des Geestes is van andere orde dan iedere menscheijke, al heet die ook religieus. Ze is niet op te lossen in en te verklaren uit verbanden, die er in de natuurlijke orde der menschen ook zijn. Ze is niet b.v. een combinatie van het individualisme der liberalen en den z.g. gemeenschapszin der socialist. Twee duivelen worden nooit samen een engel. Twee leugens nimmer één waarheid!

Gemeenschap des Geestes is iets nieuws in de wereld en ze bloeit alleen in den soberen gehoorzaamheidsdienst van Jezus Christus! Waar men met Hem meewerkt in Zijn dagelijksche kerkvergadering daar is ze. Nergens anders. Ze is er dus alleen en door het geloof. Zoo alleen wordt ze vastgehouden ook bij menschen die ons niet „liggen”, met wie we geen „contact” hebben. Bij menschen, van wie 't woord geldt van een vroegeren Kamper pastor: „Geliefd'n, de naaste kan vervelend zijn.” Want Christus zoekt het verachte der wereld, — en dat zijn niet alleen armen en mismaakt, maar ook de lastige karakters en de onaangename menschen en de gansch niet fijne zielen!

Tegenover de evenwichtcombinatie van religieus individu en religieuze gemeenschap staat in stralende schoonheid de waarachtige gemeenschap des Geestes in Christus' heilige kerk. Daarin is Christus alles!

Wij komen nu tot een volgende evenwichtsconstructie.

Van overoude tijden is er een merkwaardig verschil geweest onder de menschen t.o.z. van de kennis die ze zochten omtrent de werkelijkheid rondom. *)

Sommigen benaderden die werkelijkheid met hun tastend grijpend denken. Ze boelsteerden een begrip daarvan. Zoo'n begrip is altijd het resultaat van een be-grijpende activiteit van den mensch. 't Is een ke n-beeld, een gedachten-standbeeld van een of ander ding of verhouding. Zulk begrippen-vormen is een zeer goed werk, als het denken gehoorzaam de grenzen, door God gesteld, eerbiedigt.

Maar nu ging men die eigengevormde begrippen verheffen bóven de werkelijkheid zelf. Men meende, dat die begrippen een eigen zelfstandig bestaan hadden, bóven en onafhankelijk van de werkelijkheid, ook van zichzelf — óf — als een geheimzinnig wezen diep wegschuilden in de werkelijkheid.

En met die menscheijke begrippen ging men al spoedig afgoderij bedrijven. Men hief ze ver uit boven het andere schepsel, d.w.z. men had eigenlijk zichzelf vergoddelijkt in zijn begrippen-vormend denken.

Anderen zochten wat anders. 't Was hun heelemaal niet te doen om het begrip der dingen, maar alleen om den indruk, die de dingen op hen maakten. De ervaringen van lust of onlust, de psychische schok, de ontroering, die zij opdeden, wanneer ze in contact kwamen met de werkelijkheid, daar was het hun om te doen! Niet „doode kennis” zochten ze, maar „inleven”, „beleven”, „ervaren”, „einfühlen”, zoo mogelijk versmelting ermee. En dit beleven was de ware, de levende kennis. En ook deze belevingsdrang leidde tot afgoderij, n.l. die van de levende, warme, onmiddellijke werkelijkheid.

*) Zie het wonderschoone hoofdstuk: 1 Kor. 12.

*) Zie: E. P. Groenewald: Koinoonia (Gemeenschap) bij Paulus, diss. V. U. passim vooral pag. 157, 204 v.v. en pag. 73.

*) Vgl. Rom. 12:5: zoo zijn wij in onze veelheid één lichaam in Christus, doch wat ieder afzonderlijk betreft, zijn wij leden van elkander. Vert. v. Leeuwen—Jacobs Korte Verkl. Kok, Kampen.

*) Vgl. voor 't volgende o.a.: A. Janse, De nominalistische inslag in de „Kirchliche Dogmatik” van Karl Barth, Vox Theologica, 6e Jaar, Nr. 4, April 1935.

*) Vgl. over het begrip van de „alleen-oorzakelijkheid Gods” de scherpe analyse van Dr. H. Dooyeweerd in: De Wijsbegeerte der Wetsidee, Boek II, pag. 36 v.v.

*) Toespraak gehouden op de „Theologische School” dag te Kampen, 20 Juni 1935.

*) Vgl. Dr. H. Dooyeweerd: De Wijsbegeerte der Wetsidee, Boek I, pag. 154.

*) In zijn referaat: Kerk en Geloofszekerheid, zie „Het Onderlingblad” van Aug. 1934, pag. 1767 v.v.